

DOSSIER - LA REVOLUCIÓ DELS CLAVELLS: PERSPECTIVES I LLEGATS

Campanya electoral sobre una pissarra en blanc: persuasió i mobilització a les eleccions portugueses del 1975

Filipa Raimundo, José Santana Pereira

Cartells electorals per a les eleccions a l'Assemblea Constituent, enganxats a les parets de l'estació de ferrocarril d'Amadora, l'any 1975. Fotografia: Alfredo Cunha (via Fundació Mário Soares i Maria Barroso)

El 25 d'abril del 1975, Portugal va ser testimoni d'un punt d'inflexió històric en celebrar les primeres eleccions amb sufragi universal. L'electorat va participar en la selecció de l'Assemblea Constituent, a la qual se li va fer l'únic encàrrec de redactar una nova constitució democràtica. Aquestes eleccions, sovint descrites com a eleccions fundacionals, van servir de pedra angular a la democràcia portuguesa, i els resultats obtinguts van contradir les expectatives, en part, potser, a causa de les estratègies emprades durant la campanya.

Durant aquest període crucial, mobilitzar els votants i influir en la seva elecció va comportar uns reptes únics. En primer lloc, la majoria dels partits polítics que es presentaven a les eleccions no feia gaire que s'havien creat i no tenien suport sòlid de la base. Tret del Partit Comunista Portuguès (PCP), fundat el 1921, els catorze partits que es presentaven a les eleccions eren de creació molt recent i havien sorgit d'un procés força

tortuós de legalització i registre. A l'esquerra, la llista inclou el Partit Socialista (PS), creat el 1973, així com el Moviment Democràtic Portuguès (MDP, del 1969), la Lliga Comunista Internacionalista (LCI, del 1973), la Unió Popular Democràtica (UDP, del 1974), el Front Socialista Popular (FSP, del 1974), el Partit d'Unitat Popular (PUP, del 1974), el Front Electoral Comunista (marxistes-leninistes) (FEC m-l, del 1975) i el Moviment d'Esquerra Socialista (MES, del 1975). La resta de partits, no alineats a l'esquerra, es van crear l'any 1974: el Partit Popular Democràtic (PPD, rebatejat com a Partit Socialdemòcrata, PSD, el 1976), el Centre Democràtic i Social (CDS) i el Partit Popular Monàrquic (PPM). [1]

En segon lloc, la majoria dels ciutadans no havien votat mai, a causa de gairebé cinc dècades de govern autoritari (1926-1974) i d'una primera experiència semidemocràtica (1910-1926) caracteritzada per drets de vot restrictius, especialment per a les dones. L'any 1973, segons una enquesta feta per a la primera edició del setmanari *Expresso*, el 63% dels adults portuguesos no havien votat mai. De fet, mentre que a les eleccions del 1973 (les últimes que es van celebrar sota la dictadura) l'electorat era d'aproximadament dos milions de ciutadans, el 1975 van tenir dret de vot més de sis milions de ciutadans. D'altra banda, a mitjan anys setanta, un de cada quatre ciutadans portuguesos no sabia llegir ni escriure, un panorama que va fer témer manca de sofisticació política i vulnerabilitat davant la demagògia i la propaganda.

L'any 1973, segons una enquesta feta per a la primera edició del setmanari *Expresso*, el 63% dels adults portuguesos no havien votat mai. A mitjans dels anys setanta, un de cada quatre ciutadans portuguesos no sabia llegir ni escriure

En tercer lloc, les eleccions es van celebrar enmig d'una profunda inestabilitat política, agitació i violència esporàdica entre partidaris i opositors dels ideals revolucionaris. Els sectors d'esquerres de l'exèrcit que van enderrocar el règim van intentar institucionalitzar el seu poder transformant l'MFA (Moviment de les Forces Armades) en una força política rellevant, la influència de la qual va augmentar a partir de l'11 de març del 1975, quan un cop d'estat avortat de la dreta va enfortir les forces militars i civils d'esquerra, especialment el PCP. Aquests fets van agreujar la crisi que es vivia des del 1974, marcada per la pugna entre el PCP i el PS i els partits a la seva dreta que propugnaven la dissolució de les estructures politicomilitars i la institucionalització de la democràcia liberal.

Finalment, el sistema electoral posat en marxa el 1975 —que no s'havia posat a prova— va afegir incertesa a l'equació. La tria d'un sistema de representació proporcional amb llistes tancades i bloquejades, diversos districtes electorals reduïts i la fórmula D'Hondt va ser considerada com un bon compromís per part de les forces polítiques que van participar en el procés de disseny del sistema electoral, però el cert és que cap d'aquestes forces tenia un coneixement precís del seu potencial electoral i de fins a quin punt les regles electorals les perjudicarien o afavoririen.

Malgrat tots aquests reptes, les eleccions del 1975 van ser testimoni d'una participació de votants sense precedents (al voltant del 92%), alimentada per un desig fervent de participació activa en la política nacional després de dècades d'autoritarisme. Si bé la mobilització popular espontània explica en part aquesta participació sense precedents, hi ha altres aspectes que també mereixen atenció, com ara la implicació activa, tant dels partits polítics com de l'exèrcit, a l'hora de mobilitzar l'electorat i d'influir en l'opció que triés. Un altre resultat especialment interessant d'aquestes eleccions va ser que tant el PS com el PPD van ser els màxims guanyadors de la votació, mentre que el PCP, considerat un fort opositor pel seu nivell de penetració territorial i el control que tenia sobre les cooperatives i les granges col·lectives del sud, va obtenir un suport electoral modest.

Les eleccions del 1975 van ser testimoni d'una participació de votants sense precedents, al voltant del 92%, alimentada per un desig de participació activa després de dècades d'autoritarisme

Aquest article descriu com, enmig d'aquest context d'incertesa, tant els partits polítics com els militars van dur a terme campanyes per mobilitzar la ciutadania a votar així com per influir en el seu comportament de vot. Comencem descrivint les campanyes dels partits polítics, centrant-nos en la seva estratègia general, la intensitat de la campanya i els principals lemes i missatges. Tot seguit, orientem l'anàlisi cap a les campanyes de dinamització cultural (*Campanhas de Dinamização Cultural*) dirigides per l'MFA, de les quals ressaltem tant l'amplitud de projecció territorial com el missatge transmès. L'article conclou focalitzant-se en els impactes d'aquestes accions.

Parlar de política enmig d'una revolució? La campanya electoral dels partits el 1975

Com s'ha dit anteriorment, la incertesa que planava sobre el potencial electoral dels principals partits va marcar tot el període previ a les eleccions de l'abril del 1975. Efectivament, les enquestes de l'any 1974 mostraven alts percentatges d'indecisos (50%-70%), i l'enquesta publicada a Espanya la vigília de les eleccions (que apuntava a una victòria del PS i situava el PPD en segona posició i el PCP en una sorprenent tercera posició), encara donava més d'un 70% d'indecisos. [2]

Aquesta situació va ser motiu de preocupació per als partits en relació amb la feina vinculada a la campanya electoral, si bé s'observen diferències rellevants quant a la professionalització i a la intensitat. [3] La campanya del PS va ser considerada la més professional i amb més diners invertits. En canvi, els membres del PPD van fer una campanya marcada per la descentralització (i certa falta de coordinació), en part per la malaltia del seu líder, Francisco Sá Carneiro. Tal com s'esperava, la feina de mobilització del PCP va ser notable: el partit va organitzar 3.041 concentracions i mítings electorals, la qual cosa el va convertir en el partit més actiu i en un dels pocs (juntament amb l'MDP, el

PPD, el PPM i el PS) que va fer aquesta mena d'activitats a totes les circumscripcions electorals de Portugal. Com a contrast, la campanya del CDS va ser en bona part mediàtica. De fet, el partit es va basar en una campanya radiofònica i televisiva en detriment de concentracions i mítings explicatius, que es consideraven arriscats, pel fet de ser una de les principals víctimes dels excessos dels militants d'extrema esquerra. [4] Pel que fa a la resta de partits, que van resultar ser força menys rellevants en termes electorals, el panorama era notablement divers quant a accions, recursos i finançament de la campanya. [5]

Acte de campanya del Partit Socialista (PS) a Lisboa el 20 d'abril del 1975. Fotografia de Peter Collins extreta de l'arxiu de la Fundació Mário Soares i Maria Barroso (Casa Comum)

Però què deien aquests partits? Per començar, la idea de defensar la llibertat era, curiosament, un element que diferenciava el PS i altres forces moderades de la resta de partits polítics. El PS utilitzava el lema “Construir um país livre” (Construir un país lliure) i promovia l'eslògan “Socialisme sí, ditadura no”, amb l'objectiu de beneficiar-se del sentiment anticomunista sorgit en alguns segments de la societat portuguesa. El PPD destacava als seus cartells que estava “Em luta por um Portugal livre” (En lluita per un Portugal lliure). Pel que fa al CDS, en una campanya televisiva Adelino Amaro da Costa va presentar el seu partit com el defensor d'una “societat lliure i justa (...) per a tots i cadascun dels portuguesos”. [6] Per tal de combatre les acusacions d'impulsos totalitaris dels partits moderats, el PCP també apel·lava al valor de la llibertat: “Dá mais força à tua liberdade” (Dona més força a la teva llibertat) i va adoptar missatges més neutrals que els altres partits d'extrema esquerra. Aquesta tendència es reflecteix, per exemple, en els termes utilitzats durant el període de la campanya electoral oficial: així com les quatre paraules més utilitzades pel PCP eren *democràcia*, *economia*, *poble* i *llibertat*, en el cas dels altres set partits d'extrema esquerra, les paraules més habituals provenien del lèxic

marxista (*burguesia, poble, lluita, treballadors, capitalisme, nacionalització, revolució, classe*). [7]

Les paraules més utilitzades pel PCP eren democràcia, economia, poble i llibertat; en el cas dels altres set partits d'extrema esquerra, les paraules més habituals provenien del lèxic marxista, com *burguesia, poble, lluita i revolució*

Cal dir que, juntament amb la persuasió, la mobilització dels votants va ser un element important per a la majoria de les forces polítiques participants en la campanya, però no per a tots els partits. De fet, alguns dels que no es presentaven a les eleccions, com ara el Moviment Reorganitzat del Partit del Proletariat (MRPP) (partit suspès pel Consell de la Revolució per activitats considerades antidemocràtiques) o el Partit Revolucionari del Proletariat (PRP), van fer campanya per l'abstenció i es van posicionar en contra "d'aquestes eleccions burgeses". [8] Al seu torn, com veurem en l'apartat següent, la Cinquena Divisió de l'MFA també va presentar el vot en blanc com a opció vàlida.

Una intervenció militar no convencional: mobilitzar els votants contra la influència de la dreta

L'any 1975, els militars tenien dues preocupacions principals respecte a aquestes primeres eleccions democràtiques al país. En primer lloc, creien que els ciutadans portuguesos no estaven preparats per participar en les eleccions, ja que no tenien consciència de la brutalitat del règim autoritari i els seus efectes en el mal funcionament de l'economia del país. En segon lloc, els feia por que a moltes zones rurals i pobles petits les personalitats locals influïssin en la gent portant-la cap a partits de dreta, la qual cosa podria obrir el camí per a un potencial retorn a l'autoritarisme de dretes.

Per fer front a aquests problemes, els militars van posar en marxa una campanya destinada a instruir la població, l'anomenada "campanya de dinamització cultural i acció cívica", dirigida per una nova divisió creada per l'MFA dins de les forces armades, coneguda com la Cinquena Divisió. Centrada en la comunicació, les relacions públiques i l'acció psicològica, va ser el braç ideològic, propagandístic, d'anàlisi sociològica i de dinamització cultural dels militars. La Cinquena Divisió controlava diverses redaccions (sobretot a partir de l'11 de març del 1975), com la televisió pública RTP, les emissores de ràdio Emissora Nacional i Rádio Clube Português, i els diaris *Diário de Notícias* i *O Século*. Curiosament, es deia que estava més al servei dels interessos del PCP i del primer ministre Vasco Gonçalves que no pas dels del mateix Consell de la Revolució. Tot i que se l'acusava d'aquest biaix d'esquerres, els investigadors no han demostrat connexions formals entre els principals membres de la Cinquena Divisió i el PCP. [9]

Cartell de la campanya de dinamització cultural del 1975 de João Abel Manta, en què es llegeix que el poble està al costat dels militars i es fomenta l'hospitalitat. Imatge extreta de l'arxiu de la Fundació Mário Soares i Maria Barroso (Casa Comum)

Les tasques de dinamització cultural van començar mesos abans de la campanya electoral de l'abril del 1975, però van rebre un impuls significatiu durant el període electoral, sobretot quant a registre i mobilització de votants. Les activitats de dinamització tenien components tant culturals com polítics, tots dos entrellaçats i difícils de destriar. El treball pioner de l'antropòleg Vespeira de Almeida ofereix una valuosa informació sobre la dimensió cultural de la campanya. [10] Entre l'octubre del 1974 i l'11 de març del 1975, les campanyes van ser itinerants i els militars no es quedaven gaire temps a les parròquies que visitaven. Al començament, es van centrar a analitzar prospectivament les zones amb més necessitats i reaccions favorables de la població. A partir de l'11 de març del 1975, els militars van incorporar activitats culturals de cinema, teatre i música amb la finalitat de promoure el debat sobre la realitat social i millorar les infraestructures bàsiques a tot el país. Per tal d'aconseguir aquests objectius es va col·laborar amb artistes de l'espectre polític d'esquerres i amb especialistes en camps rellevants.

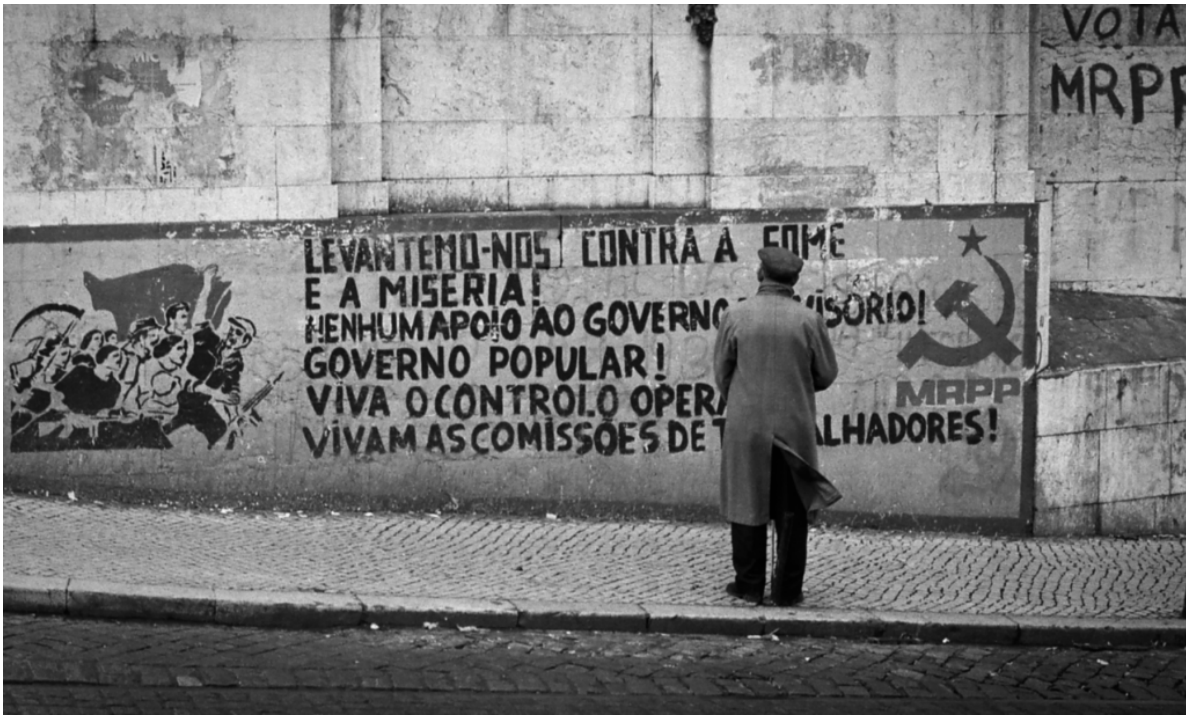
Al seu torn, el component polític estava en consonància amb la directiva emesa per l'Estat Major de les Forces Armades l'octubre de 1974, la qual incidia en el compromís polític i el

debat públic sobre els camins futurs de la nació, sota el guiatge del programa de l'MFA.

[11] Durant la roda de premsa amb què es presentaven les campanyes, es manifestava obertament la necessitat d'adoptar una "visió antifeixista" i al llarg de les campanyes es parlava contínuament dels beneficis de construir una "societat socialista". Hi ha nombrosos exemples de la intenció d'anar més enllà de la mobilització i influir en el comportament de vot de la gent. Per exemple, una declaració feta en una de les sessions públiques organitzades al nord del país el gener de 1975 deia:

"Que tothom escolti tots els partits. Qui no sàpiga llegir, que demani als altres que li llegeixin els seus manifestos, perquè, evidentment, si aquesta Revolució es fa per al poble, és incomprensible que el poble voti partits que no defensen els seus interessos. La gent ha d'estar atenta; no ha de permetre que la tornin a enganyar. Els empresaris no han de manipular els seus empleats ni obligar-los a votar un determinat partit, ni amenaçar-los amb l'acomiadament si no fan això o allò. Els portuguesos no són reaccionaris [conservadors]. Els portuguesos han de fer servir el cap, han de pensar, han de veure el que més els convé. Per tant, no han de seguir les converses, ni les dels rics, ni les dels que veuen clarament que si s'expressa amb claredat la voluntat del poble, poden perdre els privilegis que han acumulat durant tots aquests anys. Aquesta Revolució és posar fi als privilegis. És restituir al poble les seves llibertats, és oferir al poble la seva dignitat com a homes..."[12]

El contingut d'aquestes sessions públiques era variat, però hi ha molts exemples com l'anterior entre les 2.500 sessions celebrades entre 1974 i 1975 a Portugal, així com a les Açores i a Madeira.

Pintades electorals per a les eleccions a l'Assemblea Constituent al carrer de la Misericórdia, a Lisboa, l'any 1975. Fotografia: Alfredo Cunha (via Fundació Mário Soares i Maria Barroso)

A mesura que passava el temps i creixia la por de no poder influir en el comportament de vot, els militars també van acabar defensant el vot en blanc. Això es desprèn d'un exemple en una nota de premsa, en què asseguren obertament que "el vot en blanc no és un delictes ni una traïció; votant en blanc, fem una elecció, expresseu lliurement el que pensem i sentim, complim el nostre deure com a patriotes sense violar la nostra consciència ni apuntant aquesta arma contra nosaltres mateixos". [13]

Impactes: participació, suport electoral als moderats i vot en blanc

En els apartats anteriors, hem mostrat com d'intenses van ser les activitats de campanya, tant dels partits polítics com dels militars. Però quin efecte van tenir, realment? Pel que fa a les activitats dels partits, en eleccions fundacionals com les celebrades el 25 d'abril del 1975 a Portugal, es consideren especialment probables efectes com ara la persuasió, la conversió i la influència en la percepció de l'*statu quo* (els anomenats efectes cognitius). La majoria dels partits que es presentaven a les eleccions s'havien creat i legalitzat feia molt poc, per la qual cosa, amb la probable excepció del PCP, les identitats de partit i les actituds polítiques envers els actors del nou règim no estaven prou cristal·litzades. La mobilització també va ser fonamental per a la majoria dels partits, en un context d'enorme incertesa sobre el seu pes relatiu en termes electorals. [14]

Aparentment, les accions de mobilització van funcionar bé. De fet, aquestes eleccions fundacionals es van caracteritzar per uns nivells de participació extremament elevats (va votar més del 90% dels ciutadans empadronats). Aquest fet es pot entendre sens dubte com

una victòria de l'estratègia de mobilització adoptada per algunes forces polítiques i alhora com a suport popular inequívoc a l'eina de les eleccions lliures com la manera de legitimar el poder polític. [15] Pel que fa a l'elecció dels votants, després d'una campanya en què els principals competidors per assolir l'objectiu final del socialisme van ser les opcions moderades i les revolucionàries, els resultats electorals van demostrar que els votants es van posicionar majoritàriament al costat dels moderats, dels que defensaven una democràcia liberal occidental (PS, PPD i CDS, que va aconseguir prop del 72% dels vots). Curiosament, l'avantatge que oferia el PCP per la seva antiguitat, estructura organitzativa, marc militant i capacitat de mobilització [16] en comparació amb la resta de partits no es va traduir en una victòria electoral; de fet, aquest partit només va obtenir un 12,5% dels vots.

Els resultats electorals van demostrar que la majoria dels votants es van posicionar al costat dels moderats que defensaven una democràcia liberal occidental; la capacitat de mobilització del Partit Comunista no es va traduir en una victòria electoral

I quin va ser l'impacte de les accions de campanya dels militars? Alguns estudiosos afirmen que l'MFA no va influir en el resultat de les eleccions. [17] Tanmateix, les darreres recerques donen una visió [18] contrastada. Mitjançant una anàlisi dels registres de les campanyes, es va observar un impacte lleu però destacable. En primer lloc, a les zones de densitat demogràfica baixa identificades pels militars, la participació va augmentar fins a un 2% en comparació amb les zones on no es van fer campanyes. Malgrat que aquest efecte no es va observar a les zones de densitat alta, continua essent significatiu tenint en compte els esforços que els militars hi van dedicar. En segon lloc, aquest estudi va posar de manifest un augment d'un 1% de vots en blanc a les zones on es van dur a terme campanyes militars, fet que va contribuir directament al debat en curs en la literatura sobre la influència de l'exèrcit en el comportament dels votants.

Per últim, té un interès especial la constatació que els partits d'esquerres es van beneficiar d'aquestes campanyes, amb un augment del 5% de vots per a aquests partits a les zones on es van celebrar sessions. El que sorprèn no és que els partits d'esquerres es beneficiessin de les campanyes, sinó la manca d'impacte sobre el PCP. El partit que més es va beneficiar d'aquestes campanyes va ser el PS, que va veure augmentar els seus vots en un 4%. De fet, no és impossible que la gent percebéss la idea dels avantatges d'una "societat socialista" com una crida a votar el PS.

REFERÈNCIES I NOTES

- 1 — En aquestes eleccions també hi van participar dos partits més, establerts a Macau: l'ADIM i el CDM. El primer va poder elegir un representant.

- 2 — Lisi, M.; Freire, A. (2015). “Os anos de transição: as eleições para a Assembleia Constituinte”. A: Lisi, M. (ed.). *As Eleições Legislativas no Portugal Democrático (1975-2015)*. Lisboa: Assembleia da República, p. 45-63.
- 3 — Santana Pereira, J.; Ribeiro, V. (2021). “Do princípio da incerteza à vitória dos moderados: as campanhas dos partidos para as eleições fundadoras de 25 de abril de 1975”. A: Raimundo, F.; Cancela, J. (ed.). *As Eleições de 1975: Eleições Fundadoras da Democracia Portuguesa*. Lisboa: Assembleia da República, p. 129-151.
- 4 — Paris, A.; Marchi, R.; Raimundo, F. (2019). *Breve História do CDS-Partido Popular*. Lisboa: Público/100 Folhas.
- 5 — Santana Pereira, J.; Ribeiro, V. (2021). “Do princípio da incerteza à vitória dos moderados: as campanhas dos partidos para as eleições fundadoras de 25 de abril de 1975”.
- 6 — Traducció dels autors. Vegeu Lisi, M.; Freire, A. (2015). “Os anos de transição: as eleições para a Assembleia Constituinte”.
- 7 — Santana Pereira, J.; Ribeiro, V. (2021). “Do princípio da incerteza à vitória dos moderados: as campanhas dos partidos para as eleições fundadoras de 25 de abril de 1975”. Vegeu també Gaspar, J.; Vitorino, N. (1976). *As Eleições de 25 de Abril: Geografia e Imagem dos Partidos*. Lisboa: Livros Horizonte.
- 8 — Santana Pereira, J.; Ribeiro, V. (2021). “Do princípio da incerteza à vitória dos moderados: as campanhas dos partidos para as eleições fundadoras de 25 de abril de 1975”.
- 9 — Vegeu:
 - Ribeiro, V. (2014). “Os primeiros passos da comunicação política democrática em Portugal: a 5ª Divisão do MFA como motor da propaganda revolucionária no PREC”. *História. Revista da FLUC Porto*, vol. VI, núm. 4, p. 79-91
 - Veiga, I. (2014). “A 5ª Divisão do Estado-Maior-General das Forças Armadas no processo revolucionário português. Modelos, apoios e antagonismos”. *Ler História* 67, p. 155-168. [Disponível en línia.](#)
- 10 — Almeida, S. V. (2007). *A ruralidade no processo de transição para a democracia em Portugal. Campanhas de Dinamização Cultural e Acção Cívica no Movimento das Forças Armadas (1974-75)*. Tesi doctoral d’Antropologia, ISCTE-IUL, Lisboa.
- 11 — Begonha, M. (2015). *5ª Divisão MFA. Revolução e Cultura*. Lisboa: Edições Colibri.
- 12 — Traducció dels autors. A: Begonha, M. (2015). *5ª Divisão MFA. Revolução e Cultura*, p. 26.
- 13 — Traducció dels autors de la declaració de la Cinquena Divisió de l’MFA citada a Abreu, D. (1975). *Eleições em Abril: Diário de Campanha*. Lisboa: Liber, p. 402-403.
- 14 — Vegeu:
 - Santana Pereira, J.; Ribeiro, V. (2021). “Do princípio da incerteza à vitória dos moderados: as campanhas dos partidos para as eleições fundadoras de 25 de abril de 1975”
 - Lisi, M.; Freire, A. (2015). “Os anos de transição: as eleições para a Assembleia Constituinte”

- 15 — Lisi, M.; Freire, A. (2015). “Os anos de transição: as eleições para a Assembleia Constituinte”.
- 16 — Vegeu, per exemple, Lisi, M. (2007). “O PCP e o processo de mobilização entre 1974 e 1976”. *Análise Social*, vol. XLII, núm. 182, p. 181-205.
- 17 — Goldey, D. B. (1983). “Elections and the Consolidation of Portuguese Democracy: 1974-1983”. *Electoral Studies*, vol. 2, núm. 3, p. 229-40.
- 18 — Raimundo, F. et al. (2021). “Combater o obscurantismo, mobilizar para o voto. As campanhas de Dinamização Cultural e as eleições de 1975”. A: Raimundo F., Cancela J. (ed.). *As Eleições de 1975: Eleições Fundadoras da Democracia Portuguesa*. Lisboa: Assembleia da República, p. 129-151.

Filipa Raimundo

Filipa Raimundo és professora adjunta del Departament de Ciència Política i Polítiques Públiques de l'Iscte i investigadora al CIES-Iscte de Lisboa, Portugal. És doctora en Ciències Polítiques i Socials (EUI, 2012). Algunes de les seves línies de recerca són la justícia transicional, la democratització, els llegats dels autoritarismes i els partits autoritaris successors. Ha publicat en revistes com *Democratization*, *South European Society and Politics*, *Acta Política*, *Communist and Post-Communist Studies* i *Mediterranean Politics*. És coautora de *Transitional Justice after Clean Breaks. The case of Portugal* (Lexington, 2024) i autora de *Ditadura e Democracia. Legados da Memória* (FFMS, 2018).

José Santana Pereira

José Santana Pereira és professor associat del Departament de Ciència Política i Polítiques Públiques de l'Iscte i investigador al CIES-Iscte de Lisboa, Portugal. És doctor en Ciències Polítiques i Socials (EUI, 2012). La seva recerca se centra en qüestions com els ecosistemes dels mitjans de comunicació i els seus efectes en l'opinió pública, les campanyes, les actituds polítiques i el comportament electoral. Ha publicat en revistes com *Electoral Studies*, *International Journal of Press/Politics*, *Journal of European Public Policy*, *Perspectives on European Politics and Society*, *South European Society and Politics* o *Swiss Political Science Review*. És autor del llibre *Política e Entretenimento*. El 2019, juntament amb Vasco Ribeiro, va editar la col·lecció de llibres *Representar os Portugueses: Breves Histórias de Grandes Partidos*.